

Liệu đại giáo chủ Ali Khamenei giữ vững uy quyền?

Tuấn Minh

Xuất hiện trong một buổi lễ cầu nguyện hàng tuần vào ngày thứ Sáu 19-6 tại thủ đô Tehran, đại giáo chủ Ali Khamenei, vị lãnh tụ tối cao về tinh thần kiêm chính quyền tại Ba Tư, đã đọc một bài diễn văn quan trọng nhằm chấm dứt tình trạng tranh chấp căng thẳng đang dâng cao liên quan đến kết quả bầu cử tổng thống vừa mới kết thúc vào cuối tuần trước. Với những lời lẽ rất cứng rắn, nội dung bài diễn văn cho thấy là nhiều phần vị lãnh tụ này sẽ ủng hộ kết quả đếm phiếu vừa rồi và cảnh cáo những phần tử chống đối là hãy sớm chấm dứt những vụ biểu tình trên đường phố nếu như không muốn phải lãnh trách nhiệm cho tình trạng “*đẫm máu và hỗn loạn*” sẽ xảy ra sau đó. Tuy vậy, theo như tường trình của hai phóng viên Ali Akbar Dareini và Brian Murphy của hãng thông tấn AP thì những tiếng la phản đối “Đả đảo nhà độc tài” và “Thượng Đế cao cả” vẫn tiếp tục vang vọng trên nhiều sân thượng trong thành phố như là một biểu tượng chống đối đã trở thành khá quen thuộc từ vài ngày qua.

Trong lúc nhiều chính phủ khắp nơi trên thế giới, đặc biệt là tại Hoa Kỳ và các quốc gia phương Tây, đang hồi hộp theo dõi những biến chuyển đang và sẽ xảy ra bên trong quốc gia Hồi-giáo đáng ngại này, có lẽ mọi người đều phải công nhận rằng bài diễn văn của đại giáo chủ Khamenei quả là một đòn chính trị cao tay của một lãnh tụ tối cao không ngần ngại xác nhận uy quyền của mình khi mới có dấu hiệu nổi loạn chống đối, cho dù nó có thể mang nhiều yếu tố rủi ro cao độ và nguy hiểm. Bởi vì nó là một sự đánh cá buộc cho phía chống đối phải có một lựa chọn khó khăn trong một thời gian ngắn: hoặc là phải nhượng bộ và rút lui, hoặc là phải chấp nhận những hậu quả nặng nề từ phía cảnh sát và các lực lượng an ninh dưới quyền của đại giáo chủ Khamenei, đặc biệt là Lực lượng Vệ binh Cách mạng Ba Tư (Iranian Revolutionary Guard Corps, IRGC) và lực lượng dân quân tình nguyện có tên là Basiji, luôn trung thành với chế độ thần quyền.

Đây là một thử thách to lớn và quan trọng cho lãnh tụ của phe đối lập là ứng cử viên Mir Hossein Mousavi, nhân vật được Ủy ban Tổ chức Bầu cử tuyên bố kết quả chỉ chiếm được khoảng 33.8% số phiếu cử tri trong khi đương kim Tổng thống Mahmoud Ahmanidejad được thắng cử với tỉ lệ đa số khoảng 62.6%. Nhưng phe chống đối đã lập tức phản đối và cho rằng kết quả này là một sự gian lận rõ rệt và cá nhân ông Mousavi cũng đã không ngần ngại kêu gọi những người ủng hộ là hãy can đảm đứng lên để chống lại “*cái trò hề lố bịch này. . . Bằng không thì không còn ai sẽ tén nhiệm vào chính phủ cũng như hệ thống cầm quyền.*”

Câu hỏi đặt ra hiện nay là liệu ông Mousavi có dám thách thức lại chính cái hệ thống thần quyền do các giáo sĩ Hồi-giáo lãnh đạo hay không, cái hệ thống mà chính cá nhân ông cũng đã từng phục vụ trong cương vị Thủ tướng trong 8 năm trời của thập niên 80. Chính bản thân ông cũng là sản phẩm của cuộc cách mạng Hồi giáo này, và từ trước tới nay ông không hề được coi là một tiếng nói chủ trương cho phong trào cải cách. Qua những cuộc xuống đường vừa qua, tuy rõ ràng là ông Mousavi và những người ủng hộ ông đã đi quá xa mà từ trước tới nay chưa có ai trong nước đã dám làm hoặc dám nghĩ tới, nhưng nhiều người cũng chưa biết chắc chắn là ông ta có ảnh hưởng và khả năng điều khiển đến mức nào những thành phần dân chúng ủng hộ. Và sự trả lời đó có lẽ sẽ diễn ra trước hoặc trong một cuộc biểu tình được dự trù tổ chức vào ngày thứ Bảy 20-6 hôm sau.

Khách quan mà nói, không ai dám tự tin là biết rõ về nội tình của Ba Tư, nhất là sau khi quốc gia này đã cắt đứt quan hệ ngoại giao với Hoa Kỳ sau vụ bắt cóc 52 con tin tại toà đại sứ Mỹ vào năm 1979. Không những chính quyền Mỹ hoặc cơ quan tình báo CIA không hiểu rõ về những nhân vật trong chính quyền tại Ba Tư như giáo chủ Khamenei hoặc Tổng thống Ahmanidejad vì không có quan hệ chính thức, mà ngay cả những nhân vật chống đối hiện nay như ông Mousavi, Hoa Kỳ và phương Tây cũng gần như không hiểu rõ về lập trường vì từ lâu họ vẫn được coi như là con đẻ của cuộc cách mạng Hồi giáo và chỉ mới từ vài tháng qua mới trở thành tiếng nói đối lập trong cuộc bầu cử tổng thống.

Do đó nhiều người đành phải đọc một số những bài nhận định của các chuyên gia gốc Ba Tư để có thể thu thập thêm nhiều dữ kiện khá lý thú về những gì xảy ra trong hậu trường chính trị tại Ba Tư trong thời gian qua. Trong tuần này, tuần báo The New Republic tại Hoa Kỳ đã cho đăng nhiều bài viết khai thác về chủ đề này, và trong số đó có một bài viết phân tích khá nhiều về lãnh tụ Ali Khamenei. Tác giả là ông Abbas Milani, giáo sư Trưởng khoa về nghiên cứu Ba Tư tại trường Đại học Stanford và cũng là một chuyên gia của Viện Nghiên cứu Hoover Institution.

Theo giáo sư Milani thì kể từ khi giáo chủ Khamenei lên cầm quyền sau ngày đại giáo chủ Khomeini qua đời cách nay 20 năm, cung cách điều hành đất nước của ông được coi như là của một lãnh tụ sẵn sàng đón nghe mọi tiếng nói để có thể lựa chọn mọi giải pháp, một thái độ có vẻ chừng mực và ôn hoà giúp ông tránh né được những tình huống khó khăn chính trị, và tạo nên một hình ảnh không thiên vị trong số nhiều phe phái xung khắc tại Ba Tư. Chính thái độ cẩn trọng này đã đem đến sự thành công cũng như sống còn cho chính quyền của ông.

Nhưng lần này thì giáo chủ Khamenei đã lột bỏ thái độ cẩn trọng chừng mực đó khi nhất quyết ủng hộ lá bài của đương kim TT Ahmanidejad. Bốn năm trước đây, cũng chính sự ủng hộ của giáo chủ Khamenei đã giúp cho ông Ahmanidejad, một nhân vật ít được biết tiếng vào thời ấy, được thăng cử khít khao trước một khuôn mặt khác là giáo chủ Ali Hashemi Rafsanjani. Nhưng trong thời gian qua, sự chống đối ông Ahmanidejad đã dâng khá cao trong nhiều tầng lớp quần chúng, và điều này góp phần vào việc nhiều cử tri đã ồ ạt đến thùng phiếu lần này so với kỳ bầu cử trước, với lòng hăm hở bỏ phiếu cho một ứng viên đại diện cho phong trào ôn hoà và cải cách.

Giàòu chủ Ali Khamenei

Tuy nhiên, chỉ vài giờ sau khi cuộc bầu cử kết thúc, giáo chủ Khamenei đã đưa ra một thông cáo kêu gọi mọi người hãy nên ủng hộ cho vị đương kim tổng thống và dường như là sẽ được tái đắc cử dễ dàng. Có lẽ ông quá coi thường ứng viên đối lập lần này là ông Mousavi đã dám coi thường, nếu không muốn nói là thách thức, ý muốn của giáo chủ tối cao. Những người dân chống đối đã không ngần ngại nghe theo lời kêu gọi của ông Mousavi để biểu tình trên đường phố để rồi tạo nên một phong trào nổi loạn lan rộng tại nhiều thành phố cũng như trên các sân đại học. Chỉ một ngày sau khi kết quả bầu cử được loan ra, mà nhiều người cho là có phần gian lận lộ liễu, đã có hàng trăm ngàn người sẵn sàng biểu tình trên đường phố tại thủ đô Tehran, không phải để chống lại kẻ “đại ma quỷ Sa-tăng” là Hoa Kỳ mà là chính vị tổng thống đương nhiệm được các giáo chủ đương quyền ủng hộ.

Nhưng điều khác biệt lớn lần này khác với những cuộc xuống đường chống đối trước đây là sự tham dự của nhiều thành phần trụ cột của chế độ nhưng lại đứng trong hàng ngũ đối lập. Ngoài ông Mousavi vốn là cựu thủ tướng còn có các ông cựu tổng thống như Rafsanjani, Mohammad Khatami, cựu chủ tịch quốc hội Mehdi Karubi và nhiều vị cựu tổng trưởng và thứ trưởng khác cũng lên tiếng đòi tổ chức lại một cuộc bầu cử khác. Điều đáng nói hơn nữa là vì sự tham dự của nhiều tầng lớp quần chúng khác nhau nên những người ủng hộ

chính quyền cũng không thể chụp mũ cho những người biểu tình chống đối là do kẻ thù ma quỷ Sa-tăng (Hoa Kỳ) giật dây.

Dĩ nhiên, giáo chủ Khamenei vẫn còn nắm giữ mọi cơ cấu quyền lực và thành phần quân đội cũng như lực lượng an ninh cảnh sát để có thể dẹp tan những cuộc xuống đường chống đối. Nhưng hình ảnh hàng trăm ngàn người đã dám cưỡng lại ý muốn của vị đại giáo chủ lãnh đạo tối cao trong nước để nổi loạn biểu tình trên đường phố, tự nó đã là một biểu tượng mạnh mẽ phá vỡ cái hào quang bất bại của chế độ thần quyền trong suốt thời gian qua, mà nhờ đó hàng giáo phẩm trong nước mới có thể cai trị được toàn dân. Vì thế, để bảo toàn cho cái quyền uy tối cao này, giáo chủ Khamenei và hàng giáo sĩ lãnh đạo có thể lại phải dùng đến vũ lực, qua bàn tay của Lực lượng Vệ binh Cách mạng Ba tư (IRGC), để dẹp tan những cuộc xuống đường chống đối.

Tuy nhiên, việc sử dụng lực lượng IRGC cũng có cái giá của nó, cho dù nhiều người có thể lầm tưởng rằng lực lượng này là thành phần trung kiên nhất của chế độ thần quyền. Lực lượng IRGC được thành lập bởi đại giáo chủ Khomeini sau khi cuộc cách mạng nổ ra để làm một lực lượng xung kích và trung thành theo giáo điều hơn là một lực lượng quân đội chính quy. Từ đó lực lượng này lớn mạnh dần và trở thành một sức mạnh quân sự riêng biệt, với hệ thống tình báo riêng, trung tâm huấn luyện riêng và kể cả các lực lượng quân sự như Hải quân và Không quân riêng biệt. Từ đó nhiều sĩ quan chỉ huy trong lực lượng IRGC này trở thành những nhân vật quyền thế và giàu có trong xã hội vì trúng thầu các dịch vụ công cộng do nhà nước quản lý. Để rồi giờ đây rất nhiều những nhân vật quyền thế như thống đốc, tổng, bộ trưởng, tỉnh trưởng, thị trưởng, tướng lãnh và tổng giám đốc các đại công ty đều xuất thân trong hàng ngũ của lực lượng IRGC.

Tổ chức IRGC cho đến nay vẫn chấp nhận sự lãnh đạo của hàng giáo phẩm cũng như vai trò của giáo chủ Khamenei là tổng tư lệnh tối cao của quân đội. Tuy nhiên, dưới thời của giáo chủ Khomeini, lực lượng IRGC không can thiệp nhiều vào chính trường, nhưng đến thời kỳ của giáo chủ Khamenei thì vị này đã lôi kéo lực lượng IRGC dấn thân sâu hơn vào chính trường (qua những cuộc dẹp loạn để tiêu diệt những phong trào chống đối của sinh viên) để tạo hậu thuẫn cho mình trước những phong trào đòi cải cách dẫn đầu bởi những nhân vật như Khatami hoặc Rafsanjani. Sự dấn thân này được bộc lộ rõ nét nhất là vào năm 2005 khi giáo chủ Khamenei ra lệnh cho mọi thành phần trong lực lượng IRGC là hãy nên kéo cả thân nhân trong gia đình đi bỏ phiếu cho ông Ahmanidejad vì sợ rằng ứng viên phe cải cách Rafsanjani có thể thắng cử.

Vai trò lớn mạnh của ông Ahmanidejad sau đó, vốn cũng xuất thân từ hàng ngũ IRGC, càng khiến cho lực lượng này trở thành quan trọng hơn và dần dần cũng muốn có tham vọng tạo được ảnh hưởng trong chính trường tại Ba Tư. Theo giáo sư Milani thì có thể sẽ khó hình dung ra chuyện giá như lực lượng IRGC sẽ cất công để tiêu diệt thành phần chống đối lần này và an phận thụ động để giao lại quyền hành cho hàng giáo phẩm. Bởi vì những hàng tướng lãnh và cấp chỉ huy trong lực lượng IRGC không nhiều hay ít cũng sẽ cảm thấy vai trò quan trọng lớn mạnh của mình và từ đó cũng sẽ đòi hỏi có được tiếng nói lớn mạnh hơn, hoặc phải được chia chác quyền hành, trong một chính quyền tương lai một khi đã góp công dẹp được loạn chống đối.

Chính vì lẽ đó mà giờ đây giáo chủ Khamenei sẽ khó còn giữ vững được vị thế lãnh tụ tối cao mà mọi người phải thần phục trước đây, cho dù ông có được sự giúp đỡ đắc lực của lực lượng Vệ binh Cách mạng hết lòng phò trợ lần này. Và ngay cả trong trường hợp ông Khamenei có nhượng bộ cho phía đối lập, điều mà khó có ai tin rằng sẽ xảy ra xuyên qua bài diễn văn vừa mới đọc vào ngày thứ Sáu 19-6, ông cũng đã đương nhiên làm giảm bớt đi rất nhiều cái hào quang và uy quyền tuyệt đối của một vị đại giáo chủ tối cao.

Tuấn Minh

Tuanminh1956@yahoo.com

Houston, Texas 20-06-2009